

Sabiedrībā arvien trūkst izpratnes par robežu starp vārda brīvību un privātumu: Datu valsts inspekcija skaidro izplatītākās kļūdas

Publicēts: 11.11.2020.

Jaunami

Trausmaini notikumi stāvvietā, smieklīga epizode lielveikalā vai pikanti kadri no ballītes, kas ievietoti sociālajos tīklos, publicētāju var raķetes ātrumā uznest interneta slavas piecminūtes augstumos. Vienlaikus vairāk nekā 20% no visām Datu valsts inspekcijā saņemtajām sūdzībām šā gada 10 mēnešos ir par situācijām, kur kāds publicējis fotogrāfijas vai citu informāciju, kas ļauj identificēt individu, bez šīs personas piekrišanas. Robežu starp vārda brīvību un privātumu Datu valsts inspekcija skaidros kampaņas “Balts uz melna” ietvaros.

“Lai arī vārda brīvība sociālo tīklu laikmetā ir kļuvusi par ikdienas vadmotīvu, sabiedrībā trūkst izpratnes par publicētās informācijas nezūdamību un atbildību pret citām personām. Reizēm pat rīcība, kuru vada labi nodomi, piemēram, foto publikācija no viesībām vai ceļojuma, kur redzamas arī citas personas, ir to privātuma pārkāpums. Lai veicinātu izpratni šajos jautājumos, novembrī tos īpaši aktualizēsīm un skaidrosīm sabiedrībai atšķirību starp privātumu un vārda brīvību,” stāsta Datu valsts inspekcijas direktore Jekaterina Macuka.

Viena no izplatītākajām privātpersonu kļūdām, darbojoties sociālās tīklošanas vietnēs, ir pieņēmums, ka uz viņu darbībām neattiecas Datu aizsardzības regulas^[1] prasības. Tomēr citu cilvēku datus bez tiesiskām sekām drīkst izmantot tikai personiskos nolūkos, piemēram, pārsūtīt fotogrāfijas privātā sarakstē.

“Citu personu attēlu publicēšana, padarot tos redzamus un pieejamus nenoteiktam personu skaitam sociālās tīklošanas vietnē, ir uzskatāma par personas datu apstrādi, attiecīgi uz to attieksies regulas prasības. Tātad, lai šādu darbību veiktu, ir jābūt labam pamatojumam. Viens tāds pamatojums var būt personas piekrišana, tomēr bez tā pastāv arī pamatojums publicēt informāciju, ja tā skar kādas paša publicētāja pamatotas tiesiskās intereses vai sabiedrībai nozīmīgu tēmu,” skaidro Jekaterina Macuka. Viņa piebilst – pat ja datu apstrādei vai publicēšanai interneta vidē ir objektīvs pamatojums, tas jādara likumīgi, godprātīgi un attiecīgajai personai pārredzamā veidā.

Kaut arī ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību un tiesības sniegt savu viedokli, tās tomēr nav bezizmēra, un katram ir jābūt atbildīgam arī par citu personu privātuma neaizskaršanu, norāda Datu valsts inspekcijas direktore. “Publicējot attēlus sociālajos tīklos, mums bieži šķiet, ka darām labu darbu, ka šis attēls noteikti visiem jāredz. Nezinot iespējams pārkāpt personas tiesības uz datu aizsardzību, bet nezināšana neatbrīvo no atbildības. Cietusī persona var vērsties tiesā, ja uzskata, ka tai nodarīts kaitējums. Tāpēc pirms attēlu publicēšanas ieteicams atbildēt uz dažiem kontroljautājumiem,” iesaka Jekaterina Macuka.

Kam personas dati būs redzami? Regula neattieksies uz ģimenes čatā pārsūtītu foto vai sievas vēstulē vīram pievienotu bērna skolas bildi. Toties uz ielas nofotografēta sveša jaunieša foto publicēšana publiskā interešu grupā “Apkaimes sargi” ar komentāru “šis laikam zaglis” gan regulas tvērumā var nonākt.

Uz kuru cilvēku attiecas dati vai foto? Ja publiskojam datus par saviem tuviniekiem vai personām, ar kurām esam māsaimniecības attiecībās, tas ar lielu ticamību būs ārpus regulas. Bet, ja tas būs par cilvēkiem, ko iepriekš neesam redzējuši, tad gan iespējams nonākt regulas tvērumā.

Kāds ir datu publicēšanas mērķis? Viena nejauša publikācija drīzāk liecinās par personīgos nolūkos veiktu datu apstrādi, bet regulāra sistemātiska dalīšanās ar datiem drīzāk liecina par to, ka šādām darbībām piemērojama regula.

Kas publicē datus? Ja to dara viena persona, tas tuvina apstrādi personīgiem nolūkiem, bet, ja dati tiek publicēti personu grupas uzdevumā, visdrīzāk piemērojama regula.

Kāda ietekme var būt publikācijai? Tiši smieties par cilvēkiem, pat ja tie ir tuvi draugi, un pazemot citas personas nav ne ētiski, ne likumīgi.

“Vienmēr ir vērts paturēt prātā – nedari otram to, ko nevēlies, lai kāds nodara tev. Diez vai tu gribētu, lai tava fotogrāfija izsmejošā, aizskarošā vai kādā citā negatīvā veidā tiktu publicēta sociālajos tīklos. Tādēļ vienmēr pirms foto publicēšanas padomā – varbūt par šo smieklīgo attēlu labāk uzrakstīt stāstu vai vismaz attēlā aizklāt personas seju, lai persona nebūtu atpazīstama,”
rezumē Jekaterina Macuka.

Kontaktpersona:

Agita Silniece

Datu valsts inspekcijas

Administratīvās nodaļas

sabiedrisko attiecību speciāliste

Tālrunis:67686031

E-pasts: Agita.Silniece@dvi.gov.lv

[1]Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 par fizisko personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula), 18. apsvērums paredz, ka šo regulu nepiemēro personas datu apstrādei, ko veic fiziska persona tikai personiska vai mājsaimnieciska pasākuma gaitā un kas tādējādi nav saistīta ar profesionālu vai komerciālu darbību.

<https://www.dvi.gov.lv/lv/jaunums/sabiedriba-arvien-trukst-izpratnes-par-robezu-starp-varda-brivibu-un-privatumu-datu-valsts-inspekcija-skaidro-izplatitakas-kludas>